

10. *Калакура В. Я.* Особливості джерел міжнародного сімейного права / В. Я. Калакура // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2010. – № 1. – С. 115–119.
11. *Калакура В. Я.* Принципи колізійного регулювання в міжнародному сімейному праві / В. Я. Калакура // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2009. – № 80. – С. 40–43.
12. *Кисіль В. І.* Міжнародне приватне право: питання кодифікації / В. І. Кисіль. – К.: Україна, 2005. – 480 с.
13. *Кодекс про шлюб та сім'ю України від 20.06.1969 року* // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1969. – № 26. – Ст. 204.
14. *Крутий Е. А.* Современные кодификации международного частного права : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики» / Е. А. Крутий. – М., 2012. – 31 с.
15. *Маковський А. Л.* Кодифікація гражданского права и развитие отечественного международного частного права / А. Л. Маковський // Кодифікація російського частного права / под ред. Д. А. Медведева. – М.: Статут, 2008. – С. 56–71.
16. *Международное частное право* : учебник / отв. ред. Г. К. Дмитриева. – М.: Проспект, 2000. – 462 с.
17. *Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 р.* // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.
18. *Семенов О. П.* О целесообразности подготовки закона о международном частном праве / О. П. Семенов // Советское государство и право. – 1990. – № 1. – С. 90–98.
19. *Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р.* // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
20. *Стефанчук Р. О.* Третя кодифікація національного законодавства в Україні / Р. О. Стефанчук // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – Спецвипуск № 1. – С. 15–16.
21. *Стефанчук Р. О.* Цивільний кодекс України: робота над помилками (до п'ятої річниці набрання чинності Цивільним кодексом України) / Р. О. Стефанчук // Приватне право і підприємництво : зб. наук. пр. – Вип. 8, 2009 / редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України, 2009. – С. 17–19.
22. *Цивільний кодекс УРСР від 18.07.1963 р.* // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1999. – № 1.

In a scientific article examines the peculiarities of legal regulation of family relations with a foreign element, it turns out the expediency of codification of the above conflict rules at the level of a special law on private international law, which is analyzed as a source of family law in Ukraine.

Исследуются особенности правового регулирования семейных отношений с иностранным элементом, выясняются вопросы целесообразности кодификации указанных коллизионных норм на уровне специального закона о международном частном праве, который анализируется в качестве источника семейного права Украины.

РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Капіца Ю. М.,

кандидат юридичних наук, директор Центру інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України

Аналізується практика імплементації та застосування в держава-членах ЄС директиви ЄС 2004/48/ЄС про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності. Досліджуються проблемні питання застосування цивільно-правових засобів захисту прав інтелектуальної власності в ЄС.

Ключові слова: інтелектуальна власність, право Європейського Союзу, цивільно-правовий захист, адаптація.

Прийняття 2004 р. директиви 2004/48/ЄС про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності [1] знаменувало собою результат складного шляху вироблення Європейським Союзом горизонтального інструменту протидії порушенням прав інтелектуальної власності цивільно-правовими засобами [2, с. 428–437].

Метою статті є аналіз імплементації положень директиви у національне законодавство держав-членів ЄС, питання оцінки ефективності її застосування, а також напрямів змін цивільно-правових засобів захисту прав інтелектуальної власності в ЄС.

У статті увага зосереджена на сучасній практиці застосування цивільно-правових засобів захисту прав інтелектуальної власності в ЄС з метою використання зазначеного досвіду для вдосконалення законодавства України.

Зазначимо, що схвалення директиви 2004/48/ЄС було здійснено лише через дев'ять років після пропозицій щодо посилення реалізації прав інтелектуальної власності у Зеленій книзі з інновацій (1995) та у Першому плані Європейської комісії з інновацій у Європі (1996).

Після прийняття директиви в 2005–2009 рр. основні ініціативи Комісії були пов'язані з проведенням щорічних конференцій високого рівня, присвячених контрафактній продукції та піратству, здійсненню окремих

досліджень, а також утворенню 2009 року Європейської обсерваторії з контрафактної продукції та піратства – платформи для спільних заходів, обміну досвідом щодо кращої практики захисту прав інтелектуальної власності. Обсерваторія набула значного громадського спрямування і була розрахована працювати на основі існуючих підрозділів Європейської комісії із залученням експертів [3]. Основними в її діяльності були підготовка звітів з актуальних питань захисту прав інтелектуальної власності та проведення громадських заходів.

Ситуація певною мірою змінилася у 2010–2011 рр. з прийняттям багатьох документів, перш за все, у сфері Інтернет-піратства, що було наслідком, на нашу думку, як переміщення основних загроз щодо авторського права в інформаційні мережі; невтішних результатів реалізації директиви 2004/48/ЄС із загальним висновком – механізми, запропоновані директивою, не працюють для мережі Інтернет [4, 5].

У 2010 р. Європейською комісією на підставі звітів держав-членів та доповідей експертів Європейської обсерваторії з питань контрафакту та піратства було підготовлено звіт із застосування директиви 2004/48/ЄС [6].

Найбільш актуальними питаннями стали: врахування особливостей цифрового середовища; використання судових заборон; процедури отримання та зберігання доказів (із врахуванням зв'язку між правом на інформацію та захистом приватних даних); уточнення виправних заходів, включаючи вартість знищення контрафактних товарів, а також визначення збитків [7].

Особливості цифрового середовища. Один з основних висновків застосування директиви – труднощі її застосування при порушенні прав у цифровому середовищі. Зазначається, що директива не була спрямована на вирішення питань піратства в Інтернеті, що потребує додаткових досліджень та розгляду відповідних пропозицій.

Проміжні заборони проти правопорушника. Їх широке застосування характерне для всіх держав-членів. Проте обсяг доказів, що має надаватися для прийняття судових рішень, суттєво різниться між державами-членами та, в цілому, є значно високим. Більш того, деякі суди не приймають рішення щодо проміжних заборон до того, як порушення було дійсно визнано. В цих випадках вимоги до заявника щодо «надання всіх розумно наявних для рішення доказів, щоб з достатньою надійністю пересвідчитися в тому, що він є суб'єктом права та що порушується його право або таке правопорушення є неминучим» (ст. 9 (3) інколи є вищими, ніж заявник може забезпечити на практиці.

Судові заборони проти посередників. За ст. 9 директиви судові органи держав-членів мають право ухвалювати судові заборони проти посередників, чіями послугами користуються треті особи для порушень авторського права і суміжних прав.

Проте, як свідчать результати імплементації директиви, деякі держави-члени інтерпретували це положення обмежено з можливістю судової заборони проти посередників під час судового процесу або після вирішення справи по суті, проте не як застережний захід.

Особливо важливим є, як підкреслюється у звітах, використання судових заборон у справах, пов'язаних з Інтернет. Так, заборони успішно використовуються проти Інтернет-провайдерів для блокування доступу на сайти, де розміщуються твори без дозволу суб'єктів права.

Виправні заходи та судові рішення. Стаття 10 директиви передбачає, що за рішенням судових органів товари, вироблені з порушенням прав інтелектуальної власності, а також матеріали та засоби, які головним чином використовувалися для створення або виготовлення таких товарів, мають бути вилучені з комерційних каналів, «остаточно видалені» та знищені. Вказані заходи вживаються за рахунок правопорушника, якщо немає підстав для протилежного.

Практика застосування директиви виявила різний підхід щодо інтерпретації понять «вилучення» та «остаточне видалення» з комерційних каналів. Вказані поняття були новими для більшості держав-членів. Загалом поняття «вилучення» інтерпретувалося державами-членами як тимчасовий захід, що може бути переглянуто відповідно до остаточного рішення. Відповідач, як правило, зобов'язується судом відкликати товари у споживачів (оптових продавців, дистриб'юторів, роздрібних торговців тощо).

«Остаточне видалення» у більшості держав-членів розуміється як зміст остаточного судового рішення. У Франції остаточне видалення застосовується як передумова для знищення товарів.

Знищення товарів. Знищення товарів за судовою практикою є виправним заходом, що застосовується дуже часто. Проте виникає питання, хто має нести витрати щодо знищення товарів та їх відповідного зберігання. Відповідно до ст. 10 директиви такі витрати можуть бути покладені на особу, визнану винною у порушенні. Однак практика свідчить, що такі витрати часто здійснюються суб'єктами права, яким згодом надається право вимагати їх відшкодування у правопорушника.

Відшкодування. Підходи до відшкодування збитків у випадку порушення прав інтелектуальної власності включають відшкодування упущеної вигоди, виплату доходів, отриманих правопорушником, виплату компенсації, відшкодування моральної шкоди тощо.

Упущена вигода. Упущена вигода зазвичай визначається як прибутки, які міг би отримати правовласник, якби не сталося правопорушення. Однак у певних державах-членах не з'ясовано, чи ціна оригінального товару, чи ціна контрафактної (піратської) продукції має бути взята за основу. Інколи упущену вигоду важко довести, особливо коли продаж піратської продукції перевищує обсяг законного продажу. Діяльність, пов'язана з порушенням прав, часто призводить до втрат щодо бренду, «виключності» товарів, що впливає на зменшення попиту споживачів, заподіяння шкоди гудвілу.

Доходи, отримані правопорушником. Вимоги ст. 13 директиви щодо врахування доходів правопорушників були по-різному імплементовані законодавствами держав-членів. У деяких державах-членах (Словаччина) прибуток правопорушника береться до уваги лише або як відшкодування незаконно отриманих доходів або при обчисленні збитків, проте некумулятивно. В інших державах-членах (ФРН, Італія) передача прибутку порушника застосовується як альтернатива, коли прибуток є більшим, ніж упущена вигода, обчислена суб'єктом права. В деяких державах (країни Бенілюкс) при свідомому порушенні передання прибутків може бути присуджено як доповнення до відшкодування збитків.

У випадках, коли правопорушник є юридичною особою та суб'єкт права не спромігся отримати відшкодування, оскільки у порушника відсутнє майно, його було ліквідовано або визнано збанкрутілим, слід оцінити можливість вимагати виплату компенсації керуючим директором за національним законодавством.

Компенсація. У більшості держав-членів виплата компенсації є другорядним заходом, та її виплата вимагається, якщо фактичні збитки важко визначити.

Як правило, компенсація обчислюється на основі розміру роялті, які були б виплачені, якщо б порушник отримав ліцензію від суб'єкта права. Отримана інформація свідчить про існування сумнівів, чи слід компенсацію розцінювати як альтернативу визначенню упущеної вигоди, чи використовувати лише, якщо збитки не можуть бути обчислені. В Угорщині, Латвії, Словаччині виплата компенсації застосовується лише, якщо не є можливим обчислити збитки. В Греції фіксовані суми збитків неможливо отримати, наприклад, у справах про порушення прав на торговельні марки. У Великій Британії виплата компенсації не використовується, хоча дозволяється застосування альтернативних способів обчислення збитків на основі роялті або зборів.

Відшкодування при ненавмисних порушеннях. Стаття 13(1) директиви передбачає виплату відшкодування при ненавмисних діях правопорушника. Якщо правопорушник не знав або з розумних причин не мав знати, що в його діяльності є правопорушення, директива рекомендує державам-членам передбачати можливість ухвалення судовими органами рішення про повернення доходів або виплату шкоди такою особою, розмір яких може бути встановлений заздалегідь. Певні держави не розділяють порушення прав на умисне та неумисне і передбачають зобов'язання з виплати відшкодування у всіх випадках. Проте вказане застосовується в основному для порушень авторського права й суміжних прав.

Додаткові відшкодування. У більшості країн для певних видів порушень, особливо стосовно авторського права і суміжних прав, можливо вимагати виплату збільшених виплат, що розраховуються як подвійні (чи більші) роялті (ліцензійні виплати): Австрія, Бельгія, Чехія, ФРН, Греція, Польща, Румунія, Словенія тощо. У Польщі правовласник може вимагати, щоб суд прийняв рішення про сплату порушником належної суми не менш, ніж подвійний розмір вигоди, отриманої порушником, до Фонду сприяння розвитку творчості, якщо порушення здійснено в рамках комерційної діяльності.

Слід навести таку найкращу практику держав-членів ЄС щодо відшкодування збитків [8, с. 22–23]:

- втрачені прибутки визначаються як кількість контрафактних товарів, помножена на прибуток з одиниці товару;
- при застосуванні ліцензійних платежів як основи обчислення збитків застосовуються стандартні ставки роялті, які існують у певному сегменті ринку;
- прибуток порушника визначається як ринкова ціна оригінальних товарів мінус ціна контрафактних товарів;
- коли не існує ринку для визначення роялті, які були б виплачені, якщо б порушник отримав ліцензію від суб'єкта права, та оцінка роялті враховує багаторазові правопорушення, а також вплив на репутацію; інші фактори, такі, як стандарти безпеки, – тоді розмір роялті визначається як 25 % від ціни продажу;
- збитки у випадку грубої необережності порушника визначаються як упущена вигода від продажу справжніх товарів плюс упущена вигода від продажу супутніх послуг плюс збитки, завдані гудвілу.

Основні проблеми визначення збитків виявляються в тому, яку правову теорію слід використовувати, заявляючи грошові вимоги до порушника: чи є це компенсація правовласнику за завдану шкоду, чи це є неправомірне збагачення порушника (Естонія).

Деякі суди приймають рішення про відшкодування збитків, які враховують лише упущену вигоду без врахування інших складових шкоди, понесеної правовласниками. Більше того, суди часто приймають рішення про відшкодування фіксованої суми без відповідного обґрунтування.

Деякі суди дозволяють відшкодування збитків для покриття витрат, пов'язаних із виявленням та моніторингом правопорушення, в той час як інші вважають, що такі витрати не є частиною шкоди. Моральна шкода та шкода, завдана репутації, часто недооцінюються.

Судова практика застосування директиви свідчить, що довести розмір збитків може бути досить важко. Інколи суди вимагають докази, які важко або навіть неможливо надати. У Польщі, наприклад, збитки присуджуються тільки на основі лише тієї кількості контрафактних товарів, яку було вилучено. Таким чином, часто ігнорується фактична кількість контрафактних товарів.

Головні проблеми, пов'язані зі здійсненням цивільного судочинства у справах про порушення прав інтелектуальної власності, були визначені юридичним підкомітетом Європейської обсерваторії на основі відповідей національних експертів [8, с. 24–25]:

- відшкодування збитків не здійснює стримуючої функції;
- труднощі із доведенням збитків (наданням доказів); відсутність гармонізованих підходів до визначення збитків, відсутність нормативних розмірів збитків;

- досить довга тривалість судочинства; складність законодавства та процедур; спеціалізовані суди насправді не є спеціалізованими;
- нечітке визначення врегулювання у законодавстві порядку присудження збитків щодо завдання моральної шкоди при порушенні прав інтелектуальної власності;
- відсутність досвіду;
- питання цивільного судочинства з питань інтелектуальної власності не є урядовим пріоритетом;
- проблеми врахування відповідальності посередників;
- проблеми з транзитом контрафактних товарів;
- анонімність Інтернет-користувачів. Інтернет-піратство (включаючи посередників, які отримують прибуток від реклами та здійснення незаконного обміну файлами та порушення авторських прав) є найбільш недослідженою сферою;
- відсутність інтересу з боку поліції, прокуратури тощо;
- кримінально-правові засоби захисту використовуються лише як останній засіб (в основному, коли існує загроза охороні здоров'я, наприклад, підроблені ліки). Санкції існують тільки в теорії, небажання їх застосовувати;
- відсутність арбітражної процедури щодо вирішення доменних спорів. У деяких країнах реєстрація доменних імен не регулюється державою;
- небажання судів надати висновок щодо повного відшкодування судових витрат, коли позивач не отримує повне відшкодування заявлених збитків;
- більшість населення не вважає правопорушення у сфері охорони прав інтелектуальної власності протиправною діяльністю.

У цілому практика застосування директиви 2004/48/ЄС про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності свідчить, що вона мала значний позитивний ефект щодо захисту прав інтелектуальної власності цивільним правом в Європі. Проте очевидним виявилось те, що директива не була призначена для порушень прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет.

Основні напрями вдосконалення цивільно-правових способів захисту прав із врахуванням практики застосування директиви включають:

- більш широке застосування судами рішень щодо отримання інформації, тимчасових та застережних заходів стосовно посередників, особливо провайдерів Інтернет-послуг;
- вдосконалення виплати відшкодування за порушення прав інтелектуальної власності. Доцільним є застосування підходу, за яким суди мають право визначити розмір відшкодування пропорційно отриманим порушником доходам, навіть якщо це перевищує збитки суб'єкта права;
- уточнення понять «вилучення» та «остаточне видалення» піратських (контрафактних) товарів з комерційних каналів», особливо коли відповідні товари більше не є у розпорядженні порушника;
- вдосконалення застосування судових заборон, процедур з отримання та зберігання доказів, уточнення змісту виправних заходів, включаючи вартість знищення тощо.

Із врахуванням розробки в Україні системи захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет, а також реалізації Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС наведена вище практика застосування цивільно-правових засобів захисту прав інтелектуальної власності в ЄС має суттєве значення на шляху вдосконалення захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Це стосується вдосконалення регулювання відшкодування за порушення прав інтелектуальної власності, прийняття тимчасових заходів стосовно посередників, провайдерів Інтернет-послуг тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights.*// OJ L 157 30.4.2004. – P. 45.
2. *Каніца Ю. М., Ступак С. К., Жувака О. В.* Авторське право і суміжні права в Європі. – К.: Логос, 2012. – 692 с.
3. *Council resolution on the enforcement of intellectual property rights in the internal market*, 01.03.2010.
4. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «A Single Market for Intellectual Property Rights. Boosting creativity and innovation to provide economic growth, high quality jobs and first class products and services in Europe».* COM(2011) 287 final.
5. *Green Paper on the online distribution of audiovisual works in the European Union: opportunities and challenges towards a digital single market.* COM(2011) 427 final, 13.7.2011.
6. *Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Application of Directive 2004/48/EC of the European Parliament and the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights* Brussels, 22.12.2010 COM(2010) 779 final.
7. *Commission staff working document. Analysis of the application of Directive 2004/48/EC of the European Parliament and the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights in the Member States. Accompanying document to the Report COM(2010) 779 final.* Brussels, 22.12.2010, SEC(2010) 1589 final.
8. *Damages in intellectual property rights.* European observatory on counterfeiting and piracy. European Commission, 2009. – 114 p.

The practice of implementation and the use of EU Directive 2004/48/EC is analysed. The problems of civil remedies to protect intellectual property in the EU are investigated.

Анализируется практика имплементации и применения в государствах-членах ЕС директивы ЕС 2004/48/EC об обеспечении прав интеллектуальной собственности. Исследуются проблемные вопросы применения гражданско-правовых способов защиты прав интеллектуальной собственности в ЕС.

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МИТНОГО СОЮЗУ ТА ЄДИНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ В МЕЖАХ ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА

Король В. І.,

кандидат юридичних наук,

завідувач відділу міжнародного приватного права та порівняльного правознавства

НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Статтю присвячено правовим особливостям функціонування Митного союзу та Єдиного економічного простору, створених у межах Євразійського економічного співтовариства. Вбачається, що цей напрям стає одним із пріоритетів регіональної зовнішньоекономічної стратегії України поряд з формуванням зон вільної торгівлі з ЄС та державами СНД.

Ключові слова: регіональна зовнішньоекономічна стратегія, Митний союз, Єдиний економічний простір, ЄврАзЕС.

На сучасному етапі, який характеризується подальшою інтенсифікацією суперечливих інтеграційних та дезінтеграційних процесів на глобальному і регіональному рівнях, для України особливою гостротою набуває проблема формування і реалізації збалансованої зовнішньоекономічної політики на європейському та євразійському напрямках.

У такому контексті актуалізується необхідність дослідження правових засад, що обумовлюють основні напрями та можливі форми євразійської регіональної економічної інтеграції України. Виходячи з того, що загальні засади функціонування зони вільної торгівлі країн СНД та Митного союзу і Єдиного економічного простору, створених державами-членами Євразійського економічного співтовариства, розкрито в інших публікаціях автора [1, 2], метою цієї статті є розкриття правових особливостей їх функціонування, у тому числі, через призму інтересів України, що здійснено у вітчизняній правовій науці вперше.

Для досягнення мети статті доцільним є звернення до міжнародних договорів, укладених у межах СОТ, державами СНГ, які одночасно є членами ЄврАзЕС, Росією, Білоруссю та Казахстаном, рішень органів Митного союзу та Єдиного економічного простору, позицій фахівців.

До заходів локального або тактичного характеру з боку країн СНД, котрі одночасно є й членами Митного союзу, можна віднести запровадження інструментів протекціонізму, які спрямовуватимуться на створення правових бар'єрів для імпорту українських товарів на їх ринки. У свою чергу, не менш небезпечні ризики для економічних інтересів України та вітчизняних експортерів криються в потенційно можливих заходах стратегічного характеру.

У даному випадку йдеться про правові норми, які закріплено в незначному за обсягом, але надзвичайно суттєвому за можливим рівнем впливу Додатку № 6 до ратифікованого Верховною Радою України Договору про зону вільної торгівлі країн СНД [3], на якому невиправдано майже не акцентується увага дослідників.

Застосування положень цього Додатку нерозривно пов'язане з нормою, закріпленою у п. 1 ст. 18 Договору, виходячи зі змісту якої, Договір не перешкоджає Україні брати участь в угодах про Митний союз або вільну торгівлю відповідно до правил СОТ, зокрема, ст. XXIV ГАТТ 1994. У зазначеному Додатку, який визначає узгоджені підходи країн сторін Договору до офіційного автентичного тлумачення наведеної статті, передбачено наступне. У випадку, якщо участь однієї з країн в угоді (а України це стосується в першу чергу в контексті Угоди про асоціацію та зони вільної торгівлі з ЄС), передбаченій п. 1 ст. 18, веде до зростання імпорту з такої країни у таких обсягах, які наносять шкоду або загрожують нанести шкоду промисловості Митного союзу, то держави-учасниці Митного союзу, причому без шкоди для застосування розкритих вище ст. 8 та 9 цього Договору, після попередніх консультацій залишають за собою право ввести мита щодо імпорту відповідних товарів з такої першої країни у розмірі ставки режиму найбільшого сприяння.

Таким чином, у розпорядженні країн Митного союзу є інструменти як нетарифного стримування імпорту товарів з України у вигляді технічних бар'єрів, санітарних та фітосанітарних вимог, а також антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних захисних заходів, так і тарифного стримування на підставі Додатку № 6 до Договору. При цьому варто акцентувати увагу на тому, що реалізація Митним союзом права, передбаченого у зазначеному Додатку, де-факто означатиме втрату для України стимулюючої функції Договору про зону вільної торгівлі країн СНД.

У ході переговорного процесу щодо набуття Росією членства в СОТ через приєднання до Марракеської угоди члени СОТ поставили багато важливих питань щодо співвідношення міжнародних документів Митного